

Zasady opodatkowania przedsiębiorców

Prawnik radzi Rozmawiamy z radcą prawnym i doradcą podatkowym Jarosławem Hałoniem, partnerem w Kancelarii Radców Prawnych Hałoń & Kucharski sp. p.

W poprzednim odcinku rozmawialiśmy o zasadach prowadzenia postępowania podatkowego, czyli o pewnych fundamentalnych regułach działania organów w ramach takiego postępowania. A czym w istocie jest samo postępowanie podatkowe?

Postępowanie podatkowe to pewien proces, który - poprzez zastosowanie ściśle określonych w ordynacji podatkowej zasad - doprowadzić ma do wiążącego rozstrzygnięcia sprawy podatkowej. Innymi słowy, to sformalizowana procedura, w ramach której organ podatkowy - zwykle jest to urząd skarbowy - prowadzi działania zmierzające do rozstrzygnięcia o prawach i obowiązkach strony.

Proszę powiedzieć, kto może być stroną takiego postępowania? Wobec kogo działania te mogą być prowadzone?

Ordynacja podatkowa możliwie szeroko definiuje pojęcie strony - chodzi oczywiście o to, aby praktycznie w każdej sytuacji, czy też w każdej roli, w jakiej występujemy wobec fiskusa, można było uznać nas za stronę, a co za tym idzie, prowadzić wobec nas postępowanie. Stroną jest zatem przede wszystkim podatnik, ale także płatnik, inkasent, następcą prawnym każdej z tych osób, a także tzw. osoba trzecia (czyli osoba, która na mocy przepisów ordynacji ponosić może odpowiedzialność za nieswoje zobowiązania podatkowe). Dodam, że to jedynie zasadniczy, podstawowy krąg osób, bo ordynacja odnosi się także do szczególnych sytuacji, jak np. postępowanie o zwrot VAT, postępowanie o stwierdzenie nadpłaty, gdzie stroną może być ktoś, kto w odniesieniu do sprawy objętej postępowaniem, nie jest ani podatnikiem, ani płatnikiem, ani też inną osobą z wymienionej przez mnie grupy.

A czy stroną może być dziecko?

Ustawa mówi, że tzw. zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych w sprawach podatkowych ocenia się według przepisów prawa cywilnego, o ile przepisy prawa podatkowego nie stanowią inaczej. Z pewnym uproszczeniem można przyjąć, że zdolność do samodzielnego działania

FOT. MATERIAŁ PRASOWY

w ramach postępowania posiadają jedynie osoby pełnoletnie i nieubezpieczone, dotyczy to także niepełnoletnich, którzy zawarli związek małżeński. Osoby te mogą podejmować samodzielnie wszelkiego rodzaju czynności procesowe. Dzieci działają mogą poprzez swego przedstawiciela ustawowego, czyli za pośrednictwem rodziców, którym przysługują władza rodzicielska, bądź też poprzez opiekunów prawnych.

Możemy oczywiście działać poprzez pełnomocnika?

Oczywiście, ordynacja, w ślad za KPA, dopuszcza szeroką możliwość działania poprzez pełnomocnika. Pełnomocnikiem strony może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych, zatem w ramach postępowania prowadzonego przed organami podatkowymi pełnomocnikiem może być każda osoba, nie tylko profesjonalista taki jak doradca podatkowy, czy radca prawny. Wymóg udziału zawodowego pełnomocnika pojawia się dopiero na etapie sądowej kontroli decyzji administracyjnych. Warto też podkreślić, iż strona ma pełną swobodę jeśli chodzi o możliwość ustanawiania pełnomocnika. Jedynym ograniczeniem jest tutaj sytuacja, gdy charakter czynności wymaga jej osobistego działania (np.: przesłuchanie strony). Warto pamiętać jednak, że osobiste stawiennictwo nie pozbawia nas prawa do korzystania z asysty pełnomocnika, ważne jest jedynie, aby nie ingerował on w nasze wyjaśnienia, nie narzucał treści naszych wypowiedzi. Musimy też pamiętać, że od chwili doręczenia organowi pełnomocnictwa, to pełnomocnik przejmuje na siebie istotną część kontaktów z organem - powinien być zawiadamiany

o wszystkich czynnościach i wzywany do udziału w nich, zatem żadna czynność procesowa nie może się odbyć bez wiedzy pełnomocnika. Gdy w sprawie występuje pełnomocnik, pisma doręcza się jemu, a nie stronie. Często zdarza się jednak, że organy omyłkowo doręczają pismo stronie, a nie pełnomocnikowi, co stanowi naruszenie zasad postępowania. Mówiąc wprost, takiego pisma nie uznaje się za doręczone i nie powinno ono wywoływać skutków prawnych. Z drugiej strony, do pełnomocnictwa powinniśmy podchodzić w sposób odpowiedzialny - wyznaczając konkretną osobę do reprezentowania naszych interesów, tracimy jednocześnie osobistą kontrolę nad tym, co dzieje się w sprawie i zdani jesteśmy na pełnomocnika. Warto zatem, aby powierzyć nasze interesy osobie, która rzetelnie będzie nas reprezentować i nie będzie miała problemów z udziałem w postępowaniu, czy choćby z odbiorem korespondencji.

Wiemy już zatem, kto może brać udział w postępowaniu w charakterze strony, a jak długo takie postępowanie może trwać?

Ustawa precyzuje wprawdzie czas, w jakim powinno dojść do rozstrzygnięcia, niemniej jednak trzeba sobie jasno powiedzieć, że są to terminy o charakterze instrukcyjnym, które w praktyce często nie są dotrzymywane. Załatwienie sprawy powinno nastąpić w terminie nie dłuższym niż miesiąc, a sprawy szczególnie skomplikowanej - nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania. W postępowaniu prowadzonym w ramach drugiej instancji, sprawa powinna zostać załatwiona nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia otrzymania odwołania przez organ odwoławczy, a jeśli przeprowadzono rozprawę lub strona złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy - nie później niż w ciągu trzech miesięcy.

A czy możemy w jakikolwiek sposób zareagować, jeśli załatwienie naszej sprawy się przeciąga?

Przede wszystkim nie może być tak, że mija przewidziany w ustawie termin, a my nie wiemy, co dzieje się w sprawie. Ordynacja jednoznacznie obliuguje organ

do informowania o każdym przypadku niezłażenia naszej sprawy w wyznaczonym terminie z podaniem przyczyn niedotrzymania terminu. Organ powinien wówczas wskazać także nowy termin załatwienia sprawy. Niestety, tak jak powiedziałem wcześniej, zasada ta jest często nadużywana przez urzędników, co sprawia, że postępowania są po wielokroć wydłużane i ciągną się nawet parę lat, a urzędy jako uzasadnienie opóźnienia podają po prostu wysoki stopień skomplikowania sprawy, czy konieczność przeprowadzenia dodatkowych czynności. Ważne jest, aby wiedzieć, że na każdy przypadek niezłażenia sprawy w terminie służy nam prawo do złożenia ponaglenia. Wnosi się je na piśmie do organu wyższego stopnia, czyli w przypadku opóźnień na poziomie urzędu skarbowego, organem właściwym do rozpatrzenia ponaglenia będzie izba skarbową. Natomiast jeśli opóźnia się izba, wówczas ponaglenie składamy do ministra finansów.

A co jeśli nasze ponaglenie nie odnosi skutku?

Wówczas pozostaje nam jeszcze jeden instrument - skarga na bezczynność organów podatkowych, którą składamy do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Pamiętajmy jednak, że skarga ta, zgodnie z przepisami regulującymi postępowanie przed sądami administracyjnymi, przysługuje jedynie po wyczerpaniu środków zaskarżenia, które służyły nam w ramach postępowania. Oznacza to, że skargę do WSA złożyć możemy jedynie, gdy wcześniej sygnalizowaliśmy opóźnienie, składając ponaglenie.

Jak liczyć powyższe terminy? Od jakiej daty możemy mówić o wszczęciu postępowania?

To jest oczywiście kluczowa kwestia. Jeśli chodzi o termin załatwienia sprawy - musimy wiedzieć od jakiego momentu liczone są podane wyżej terminy, aby można było ocenić, czy nasze postępowanie zakończono na czas, czy też doszło do opóźnienia. Postępowanie podatkowe wszczynają się na żądanie strony lub z urzędu. Wszczęcie

postępowania z urzędu następuje w formie postanowienia, a za datę jego wszczęcia uznaje się dzień doręczenia żądania organowi podatkowemu. Jeśli jednak nasze żądanie wniesione zostało w formie elektronicznej, wówczas bierzemy pod uwagę dzień wprowadzenia żądania do systemu teleinformatycznego organu podatkowego.

Na zakończenie proszę wyjaśnić, czy i w jakim zakresie podatnik może być zobowiązany przez organ prowadzący postępowanie do stawiennictwa w postępowaniu?

Oczywiście, organy posiadają takie uprawnienia. Przepisy stanowią, że organ może wezwać stronę do złożenia wyjaśnień, zeznań lub dokonania określonej czynności, jeżeli jest to niezbędne dla wyjaśnienia stanu faktycznego lub rozstrzygnięcia sprawy. Mamy tutaj zatem nawiązanie do omawianych w poprzedniej części naszego cyklu zasad postępowania - wezwanie strony jest możliwe, ale tylko w sytuacji, gdy jest to niezbędne do należytego wyjaśnienia sprawy, w przeciwnym razie, tzn. gdyby doszło do wezwania bez uzasadnionej przyczyny, mielibyśmy do czynienia z bezpodstawnym nękaniami strony i narażaniem jej na dodatkowe koszty. Trzeba też pamiętać, że takie wezwanie możliwe jest tylko na obszarze województwa, w którym podatnik zamieszkuje lub przebywa. Jeśli wezwanie pochodzić będzie z innego województwa, możemy uchylić się od obowiązku osobistego stawiennictwa bez ponoszenia jakichkolwiek sankcji z tego tytułu. W takiej sytuacji organ prowadzący postępowanie skorzystać powinien z instytucji tzw. pomocy prawnej i dokonać planowanej czynności za pośrednictwem organu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania podatnika.

Odpowiedzi na kolejne pytania dotyczące postępowania podatkowego przedstawimy za tydzień

Bezpłatnie doradzą małym firmom

Uważasz, że podstawową barierą rozwoju firmy jest nieprzejrzysty i niejednoznaczny system podatkowy, a usługa doradztwa podatkowego byłaby niezwykle przydatna w przedsiębiorstwie? W odpowiedzi na to Lewiatan realizuje projekt Świadomy Podatnik, który ma pomóc sektorowi małych i średnich przedsiębiorstw. - Założyliśmy specjalne Centrum Interwencyjne, aby umożliwić firmom dostęp do bezpłatnego profesjonalnego doradztwa podatkowego - informuje Kamila Bielecka, Sekretarz Rady Podatkowej PKPP Lewiatan. - W ramach projektu eksperci podatkowi dokonają analizy i przygotowują profesjonalne opinie prawne dla stu przypadków zgłoszonych przez małe i średnie przedsiębiorstwa w zakresie stosowania przepisów podatkowych.

Aby skorzystać z bezpłatnej pomocy doradcy podatkowego wystarczy wysłać zgłoszenie na adres: sekretarz@radapodatkowa.pl lub wysłać pytanie, wykorzystując formularz na stronie radapodatkowa.pl/pl/formularz-zgloszenia. Należy w nim wpisać m.in. swoje imię i nazwisko oraz nazwę reprezentowanego podmiotu. Następnie należy opisać swój przypadek i zaznaczyć oczekiwania.

Przedsiębiorca może życzyć sobie udzielenia odpowiedzi na pytanie prawno-podatkowe - opis albo aktywności doradcy w szerszym wymiarze - włącznie z wizytą w siedzibie firmy i zapoznaniem się przez niego z dokumentami źródłowymi.

Z już udzielonymi odpowiedziami można się zapoznać na: radapodatkowa.pl/pl/opisy-przypadkow.

Informacje dotyczące szczegółowych zasad udzielania opinii i interwencji są przekazywane bezpośrednio zainteresowanemu po zgłoszeniu pytania. Udziela ich również Kamila Bielecka pod nr tel (22) 55 99 874 lub pod adresem e-mail: kbielecka@pkpplewiatan.pl

Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan realizuje projekt Świadomy Podatnik współfinansowany ze środków UE w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Dagmara Olesińska

Redaguje:
Kamila Kubik
k.kubik@prasa.gda.pl
tel. 58 300 33 40

Reklama:
Gdańsk:
Targ Drzewny 9/11
tel. 58 300 32 81, 300 32 84
Gdynia:
ul. 10 lutego 11 (C.H. Batory)
tel. 58 660 65 04